

Cetatea Cavalerilor

Fondator Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 -ISSN-L 2734 - 6889

O istorie versificată a petrolului

Av. Dr. Pașcu BALACI

16.

Petrolul – înger și demon deopotrivă

Petrolul - înger și demon deopotrivă
De la-nceputul Lumii până azi,
Lumină și căldură la nomazi,
Leac și mortar, pecete la misivă,

Sânge-unsuros pentru locomotivă,
Dar și măcelul pentru camarazi:
Când focul e plaivaz cu care scazi
Sute de mii de morți clădiți în stivă.

Blestem sau binefacere divină?
Apologie sau pamflet acid?
Mai este omenirea fără vină,

Când *salamandre mici* a scos din vid,
Mai de demult și-acum este-n derivă
C-au devenit *balauri* și-oucid?

17

Primele exploatări de păcură din România...

Băi de păcură și puțuri, groape,
Din Prahova, Bacău și Dâmbovița
Și din Buzăul unde crește vița,

Își deschideau spre vale negre pleoape,

Cu lacrimi de țitei să îi îngroape
Pe harnicii moșneni cei tari ca crița
La cari se vede prin cămașă ița
Bătută în război ca să nu crape...

În satul Țintea , fostul Secăreani
La locul zis *la Păcuri*, mai demult
Au fost odat' cei mai ciudați țărani,

Adeți ai unui dacic, străvechi cult
De a săpa-n adânc, după țitei, sărmani
Și a stârni-n adâncuri greu tumult...*

* EXPLOATAREA PETROLULUI ROMÂNESC PÂNĂ LA 1914. Potrivit informațiilor furnizate de N. Iorga și Constantin C. Giurescu despre extracția petrolului în România, acesta era folosit vreme îndelungată pentru ungerea osiilor la care, pentru iluminatul curților boierești ori în tratarea unor boli la oameni și animale încă din timpuri foarte vechi. Multe măturii documentare despre existența unor izvoare de țitei se referă la acelea aflate în Moldova (ținutul Bacăului). Un document provenind din cancelaria domnilor Iliăș și Ștefan, fiii și urmașii la tron ai lui Alexandru cel Bun, amintea la 4 octombrie 1440 de satul „Lăcăcești pe Tazlăul Sărat, în dreptul păcurei”. După această dată, informațiile documentare care semnaleză prezența în Moldova a unor „fântâni de păcură” se înmulțesc. La 1646, exploatările de păcură din județul Bacău au reținut atenția călugărului străin Bandini, care ne-a lăsat o descriere detaliată a lor. Începând din secolul al XVI-lea se întâlnesc mențiuni privitoare la exploatările de păcură din Muntenia (județul Prahova). Cea dintâi – din 22 noiembrie 1517 – atestă, printre punctele de hotar ale satului Secăreani (azi Țintea), locul numit „la Păcuri”. Peste numai câteva decenii sunt amintite primele exploatări de țitei. Astfel, un zăpis din veacul al XVIII-lea certifică faptul că, la 1676, moșnenii din satul Hizești-Păcureți, „precum și părinții lor (străbunici, bunici și tați) au stăpânit, în deplină proprietate, domeniul Hirești pe care se găseau puțuri de petrol”. Vezi N. Iorga, Mihail Pizanty, *Le pétrole en Roumanie*, Bucarest, 1931, p. 3; Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor*, III/2, București, 1946, p. 559-561. Despre descoperirea unor obiecte cu urme de bitum în stațiunile noastre antice de la Poiana, Tomis ș.a. vezi, de exemplu, V. Teodorescu, I. Ștefănescu, *Contribuții arheologice la istoria petrolului românesc*, în „*Petrol și Gaze*”, nr. 8/1968, p. 519-520. Cf. Documente privind istoria României, seria A, Moldova (veacul XIV-XV), I, București, Editura Academiei, 1954, p. 171; Constantin C. Giurescu, op. cit., III/2, p. 561. Valerian Popovici, *Începuturile exploatării capitaliste a petrolului în Moldova*, în „*Studii și materiale de istorie modernă*”, I, București, 1957, p. 218-219. Cf. Constantin C. Giurescu, *Vechimea exploatării petrolului și a „cerii de pământ” în țările românești*, în „*Cibinium*”, Sibiu, 1967-1968, p. 15-16. Așa după cum se poate observa, mențiunile documentare din veacurile XV-XVI utilizează cu consecvență termenul de păcură pentru locurile sau exploatările de petrol ori țitei consemnate în cuprinsul Țărilor Române. Cercetările⁶ au stabilit că termenul de păcură – derivând din latinescul *picula* și întâlnit în documente numai în limba română – vine să confirme că, în ținuturile noastre, a existat „o exploatare neconținută a produsului respectiv din epoca romană și până în vremurile noastre. Este foarte probabil că și dacii ar fi cunoscut, înainte de dacoromâni, păcura și s-o fi utilizat...” În Țările Române exploatarea petrolului s-a făcut mult timp (până la începutul veacului nostru) prin mijloace și cu metode rudimentare. Secole de-a rândul s-au folosit așa-numitele „puțuri”, „groape” sau „băi de păcură” exploatare de mânăstiri, de boieri, de moșneni sau de domni. Pe la mijlocul veacului al XIX-lea au căpătat o largă răspândire puțurile de petrol dintre care multe erau săpate până la adâncimi de peste 250 m. Păcura extrasă în condiții înapoiate era vândută de către țărani băieși sau gropari în localitățile din Moldova sau Muntenia. Din 1780, izvoarele vremii atestă exportarea primelor cantități de păcură în Turcia și în Austria. În porturile dunărene prețul petrolului exportat în Turcia ajunsese, pe la 1800, destul de ridicat – 220 lei/ 100 kg. În deceniile 5-6 ale secolului al XIX-lea, importante cantități de petrol au luat drumul Austriei și al Rusiei. Astfel, numai Moldova a trimis în cele două imperii vecine circa 384 000 „ocale” încasând 230 460 lei. Tot către mijlocul veacului trecut se înregistrează o creștere a cererilor de petrol, ca urmare a intensificării consumului de lampant, un subprodus obținut atunci prin distilarea petrolului brut. Acest derivat a căpătat în foarte scurt timp o largă întrebuințare, la început pentru iluminatul public, apoi pentru cel casnic. Începând din 1840 se trece la construirea celor dintâi distilării (Lucăcești-Bacău), în fapt, mici ateliere în care prelucrarea petrolului se făcea în cazane rudimentare. De-abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea au intrat în funcțiune primele rafinării dotate cu instalații moderne. Cea dintâi a fost construită de către Teodor Mehedințeanu, care în 1858

a trecut în proprietatea fratelui său, Marin Mehedințeanul. Această rafinărie a obținut, în baza unui contract încheiat în octombrie 1856 între Teodor Mehedințeanu și primăria Bucureștilor, dreptul exclusiv de a aproviziona iluminatul Capitalei muntene cu gaz lampant. Contractul a început a fi executat la 1 aprilie 1857, când, prin înlocuirea uleiului de rapiță cu produsele furnizate de rafinăria din Râfov, **Bucureștii au devenit cel dintâi oraș din lume iluminat în întregime cu țiței distilat.** Din aprilie 1858 lămpile cu gaz lampant s-au întrebuițat și pentru iluminatul public al Capitalei moldovene, pentru ca de-abia în 1859 procedeul să fie introdus în primul mare oraș european – Viena. În anul 1857 totalul producției Țărilor Române a însumat 275 tone țiței brut. Cu această cifră, România s-a înscris **ca cea dintâi țară în statistica mondială a producției petroliere**, înaintea altor state mari producătoare de combustibil lichid, precum: S.U.A. (1860), Rusia (1863), Mexic (1901), Persia (1913)ș.a. (O istorie a petrolului românesc, Gheorghe Buzatu,p.5, Cf. Ing. Armand Rabischon, Cucerirea petrolului în România de către fântânarii moșneni (1550-1854) și mica burghezie autohtonă (1854-1896), I, în M.P.R., nr. 22/ 1.XI.1925, p. 1804; Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi, București, Editura Albatros, 1971, p. 120, 156, 229, Ing. V. Pușcariu, Exploatarea petrolului în Industria petrolului din România în 1908, București, Tip. F. Göbl Fii, 1909, p. 67, Ing. Armand Rabischon, op. cit., I, p. 1811, Vezi Gh. Răvaș, Din istoria petrolului românesc, București, Editura de Stat pentru Literatură Politică, 1955, p. 28.

18.

Țițeiul nostru- ușa spre Europa...

Cel mai râvnit petrol: ieftin, inodor
Și incolor, arzând fără cenușă
Era țițeiul nostru, unsa ușă
Ce s-a deschis în calea tuturor,

Ce-au mirosit c-aici avea-vor spor...
Averea noastră se schimbă-n cătușă,
Din mamă,-n zgrițuroaică de mătușă:
Flămânda Europă. Își găsi izvor

Lângă Ploiești. Înfipt-au țeavă-adâncă
Precum o suliță într-un balaur,
Trecând ei prin cernoziom și stâncă

Pân' la artera cu un negru aur.
Românu-a dat mofluz și laș din brâncă
Și-a fost despodobit de mândrul laur.

19.

Sondorul - un Sfânt Gheorghe în felul său...

Precum Gheorghe cel Sfânt pe calul său
Împunge vârcolaci cu vârful lăncii,
Așa-i sondorul: cu sfredelul șpăngii
Străpunge solul să ajungă- n său

De dinozauri prefăcuți în tău :
Cu capătul de vidie al rângii,
El sparge seiful cu țiței al băncii:

Mai greu e să găsească *sămădău*⁹ !

Petrolu-mbogătit –a peste noapte
Pe Edwin Drake-n optsutecin' ș' nouă,
Când a țâșnit în Oil Creek¹⁰ negrul lapte

Și -istoria s-a despărțit în două:
Săraca lume veche făr' lumini, în noapte
Și cea bogată –n păcura cea nouă ...

4

⁹ Sămădău- socotitor, un soi de contabil primar (n.a.)

¹⁰ Cel mai renumit foraj din lume a fost efectuat de Edwin L. Drake la 27 august 1859 în Oil Creek, Pennsylvania, fiind finanțat de industriașul american George H. Bissell, aici găsindu-se la numai 21,2 m adâncime zăcăminte extrem de mari de petrol, (n.a.).

20.

Ciocănitorea țiteiului ...

Ciocănitore uriașă - mi pare
A fi această sondă din oțel
Ce scurmă zi și noapte-n unic țel,
Să scoată din adâncuri fierbătoare

Aurul negru cu esențe rare...
Alt fel de vultur, la secret apel,
Cu ciocul ascuțit într-un sfredel,
Să sfâșie fिकाți din calzi Tartare...

De –un miliard de ori, sonda se pleacă
În muta , profitabila ei rugă,
Deși preschimbă locul muncii-n *mlacă*¹¹

Petrodolarii-n *pipe line* se conjugă:
Oil Dorado –i Maxima Cloacă,
Dar tot mai sapă lunga-i săpălugă ...

¹¹ *mlacă* –loc apătos, mlaștină, smârc (n.a.)

21.

Oleum petrae sau ulei de piatră...

Oleum petrae sau ulei de piatră:
Bun la orice de când e lumea lume,
Să lumineze, să-ncălzească hume,
Prin focul ce înnemurește- o vatră,

Alt zeu lichid în lumea idolatră ,
O lege nouă ce-a schimbat cutume ,

Un foc grecesc prin mările cu spume,
Loc de taifasuri pentru orice șatră...

Un panaceu universal: de la călcâie
Până la părul pieptănat cu grijă,
-Ai grijă, *fotoghin*¹² să-ți mai rămâie,

Că vindecă și rana de la schijă
Și trupul cu pustule mari de râie
Și lumii noastre-i splendida voltijă...

5

¹² *Fotoghin* – petrol, gaz lampant, din germ. *Photogen* (n.a.)

23.

În drumul său spre China, Marco Polo...

În drumul său spre China, Marco Polo,
A observat în istmul **Apșeron**,¹³
Cum ard întruna flăcări monotone,
Mai scunde ori mai - nalte, colo, colo.

Era cu -ai săi tovarăși și nu solo:
Văzură iar încinsul maraton,
Ieșit parcă din gură de Triton
Sub talpa lor și peste râu, dincolo...

Păreau guri de Infern, cum scris-a Dante:
*Lasciate ogni speranza voi ch' intrate*¹⁴,
- *Păzi- or flamele acestea diamante,*

Și ne atrag în cursa lor spre moarte ?
Roșcate, asiatice bacante,
I-ademeneau cu negre, mari carate ...

¹³ **Apșeron** este o peninsulă ce aparține de Azerbaidjan (*Țara Focurilor*, în limba veche azeră) . Istmul Apșeron ce intră în apele Mării Caspice este foarte bogat în zăcăminte de petrol și de gaze naturale , exploatate industrial de la finele secolului al XIX –lea, mai ales în regiunea Baku. Gazele naturale ardeau liber și permanent la suprafață, stârnind uimirea călătorilor de pe alte meleaguri. (n.a.).

¹⁴ *Lăsați orice speranță voi cei care intrați aici.* Aceste versuri celebre sunt din opera *Divina Comedie* a lui Dante Alighieri, scrisă între 1307-1321 și structurată în trei părți *Infernul*, *Purgatoriul* și *Paradisul*. Poetul florentin Dante, rătăcindu-se într-o pădure unde voia să ia o ramură pentru sărbătoarea de Florii, se trezește la un moment dat înconjurat de o panteră, un leu și o lupoaică. Cuprins de spaimă, îi vine o umbră în ajutor: este poetul antic Vergilius, care îl va conduce prin Infern, singura posibilitate de a ieși din pădurea amenințătoare. Deasupra intrării în infern stă scris, conform poetului Dante, *Lasciate ogni speranza, voi ch'intrate.* („Lăsați orice speranță, voi cei care intrați”) (n.a.)

24.

În România , cel mai leneș său ...

În România, cel mai leneș său,
Ce- am cunoscut vreodată eu în viață
Și despre care ucenicii tot învață
E în Bihor: *Suplacu de Barcău* !

Aici petrolul nu-i lichid în tău,
Ci-ncremenit ca bulgării de gheață,
Iar ghearele de sonde nu-l înhață
Și zace adormit în negrul hău...

E cel mai dificil pietroi din lume:
Dar meșterii de-aici, ac de cojoc,
Găsit-au adormitului din hume:

Ei, pe sub burtă i-au înfipt un foc
Ce arde-ntruna: roca face spume
Și către suprafață-și face loc ¹⁵...

¹⁵ La Suplacu de Barcău exploatarea țițeiului se face prin combustie subterană și injecție ciclică cu abur , procedee care asigură creșterea gradului de recuperare a țițeiului de la 9,19% până la 57 % , conform autorizației de mediu nr 613/ 03 12 2013, a Ministerului Mediului- Agenția pentru protecția mediului Bihor, revizuită în 03 10 2016 și 06 07 2017 (n.a.)

25.

Petrolul – noul campion al lumii...

Cu păcuri se ungeau demult corăbii
Și umflătura din genunchi și gâtul
Iar flama alunga stafii, urâtul,
Pentru petrol pumni se-mpărțeau și săbii,

Ospețe se dădeau cu fripte vrăbii,
Iar reclamantu-n harță cu pârâtul,
Revendică la jude numai ... râțul,
Cel cu dohotul bun de pus la scăbii.

Fu aurul împins de-acest oloi
De pe înaltul pedestal al lumii
Și a ajuns gălbui-n locul doi,

Iar noul campion e *fiul humii*
Negru, urât, murdar, puțind, strigoi
Dat tot de-a dura cu rotundul gumii...

26.

Miraculoasa poțiune de petrol

Reumă, gută, nevralgii, arsură,
Și tuse, boli de piele, de ficat,
Și guturaiuri de neimaginat,
Și diabet, paludism și arsură

Și indigestia, acreala-n gură,
Dizenteria greu de îndurat,
Precum și astmul cel înfricoșat
Dureri de dinți și febra cea mai dură,

Toate acestea , un flacon zis magic,
Al unui brav yancheu, pe nume Kier,
Scria c-oprește șocul hemoragic

Și *Genuine petroleum* de ieri
Drept panaceu trecea: *nimic nu-i tragic* ,
De vreme ce țiteiu-i leac din cer.*

* În 1845, Thomas Kier căuta sare de care țăranii din localitatea Tarentum, Pennsylvania, aveau mare nevoie pentru vite și pentru conservarea alimentelor. Întreprinzătorul sapă și dă de apă sărată pe care o evaporă pentru a recupera micile cristale albe atât de prețioase. Dar în fundul puțului, pânza de apă este poluată de o substanță grasă de culoare neagră. Kier consideră că are mare ghinion și aruncă apa murdară într-un canal navigabil, stârnind protestele marinarilor că li se murdăresc coastele șlepurilor și că li se mânjesc parâmele. Cei doi băieți ai lui Kier, James și Samuel, au o idee mai bună. Ei se interesează la indienii Seneca din regiune care foloseau țiteiul la multe boli, considerându-l un fel de ulei vrăjit. Astfel, familia Kier, mizând pe înțelepciunea indienilor și naivitatea omenească, proclamă petrolul lor drept un leac miraculos pe care încep să-l vândă în flacoane, iar pe ambalaj scria că este *uleiul de stâncă al lui Kier*, însoțit de o formulă de recomandare: *Acest balsam de sănătate, rod al forțelor necunoscute ale naturii, aduce omului floarea vieții. Din adâncul adâncurilor, lichidul magic curge pentru a ne ostoi suferințele și a ne vindeca bolile.* Poțiunea lui Kier era considerată a fi un fel de panaceu universal împotriva reumatismului, gutei, nevralgiilor, bolilor de piele, tusei, guturaiului, bătăturilor, arsurilor, diabetului, bolilor de ficat, indigestiei, holerei, dizenteriei, paludismului, astmului, difteriei, durerilor de dinți, febrei.. Remediul medical propus făcea să crească din nou părul și dăruia până și o mustață frumoasă în numai câteva săptămâni, poțiunea vindeca nu numai oamenii, ci și caii. Prețul unui flacon era doar de un dolar, iar pe Broadway în New York, afișe frumoase glorificau medicamentul sub eticheta *Genuine petroleum*. (René Sedillot, ibidem, p. 64-65)